



WIKTOR SKWORC
ARCYBISKUP METROPOLITA
KATOWICKI

KOŚCIÓŁ - WSPÓLNOTA PAMIĘCI

Księżę Dziekanie!

Artykuł Piotra Legutki pt. „Polityka pamięci” (Gość Niedzielny, nr 32) zainspirował mnie do napisania tego przesłania, skierowanego do księży dziekanów i całego prezbiterium naszej archidiecezji oraz wiernych świeckich w kontekście zbliżających się rocznic: utworzenia przez Stolicę Apostolską administratury apostołskiej (1922), a potem diecezji śląskiej vel katowickiej (1925).

Kościół jest wspólnotą pamięci. Chrystus znał to prawo pamięci i w kluczowym momencie głoszenia Królestwa Bożego do niego się odwołał. Kiedy ustanawiał Eucharystię podczas Ostatniej Wieczerzy, polecił: „To czyńcie na moją pamiątkę”. Pamiątka mówi o pamięci. Tak więc Kościół jest żywą „pamięcią” Chrystusa. Tę pamięć nazywamy tradycją.

Kościół, który od początku działał w strukturach lokalnych – najpierw bardziej personalnych, a potem także administracyjnych – ma swoją historię wpisaną w karty ludzkiej historii. Swoją historię ma także nasz Kościół lokalny, wyodrębniony w 1922 r. z archidiecezji wrocławskiej. W sposób naturalny przejął jej tradycję i adaptował do warunków na Górnym Śląsku; tradycja ta została wpisana w ramy diecezji działającej w strukturach Kościoła w Polsce i państwa polskiego. Właśnie mija 100 lat od tamtych historycznych wydarzeń, a naszą powinnością jest nie tylko słuchanie wykładów o historii Kościoła na Górnym Śląsku, ale również pielęgnowanie pamięci, swoista „polityka historyczna”. Jej wyrazem były m.in. starania o renowację tego, co możemy nazwać patrymonium Kościoła katowickiego, czego szczególnym wyrazem jest katedra pod wezwaniem Chrystusa Króla w Katowicach. W dniu 3 września br. będziemy – w ramach naszej pielgrzymki duchowieństwa do katedry – wspominali 90. rocznicę położenia kamienia węgielnego, co miało miejsce 4 września 1932 r. Pięć lat wcześniej, bo w roku 1927, ówczesny biskup katowicki Arkadiusz Lisiecki rozpoczął jej budowę.

Wyrazem utrwalania pamięci jest m.in. sala misyjna w gmachu Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego w Katowicach, dokumentująca zaangażowanie misyjne duchowieństwa, księży *fidei donum*, oraz izba pamięci o bł. Janie Franciszku Macha, beatyfikowanym podczas mistycznej liturgii w pamiętną sobotę 20 listopada 2021 r. Właśnie w dniu 3 września br. będziemy jako duchowieństwo archidiecezji

katowickiej dziękować za męczennika wojny, danego nam jako nauczyciela postaw na czas wojny toczącej się za wschodnimi drzwiami naszego państwa.

Zachowując chronologię wydarzeń, przypominam, że 19 maja br. zostało otwarte i poświęcone w nowym miejscu Muzeum Archidiecezji Katowickiej, przeniesione z Kurii Metropolitalnej do strefy postindustrialnej, do przestrzeni po zlikwidowanej drukarni archidiecezjalnej. Jeszcze przed konieczną likwidacją drukarni było wiadomo, że przestrzeń ta zostanie przekazana na cele kultury: na muzeum i galerię. Wyrażam nadzieję, że w nowej przestrzeni, dysponując koniecznym zapleczem, muzeum rozwinie skrzydła i będzie kontynuowało swoją działalność: będzie miejscem wystaw czasowych, promocji, spotkań twórców i dialogu Kościoła z prądami wyrażającymi się poprzez współczesną sztukę. Liczę na owocną współpracę z Akademią Sztuk Pięknych w Katowicach i innymi ośrodkami muzealnymi w kraju i za granicą, co się już dzieje.

Znany filozof Leszek Kołakowski w słynnym eseju apologetycznym i sceptycznym (sceptycznym co do losów cywilizacji europejskiej) pt. „*Jezus ośmieszony*” stwierdza, że przesłanie ewangelii jest wewnątrz naszej cywilizacji; a w obrębie samej kultury istnieje samoistna, nie-teologiczna wiara w Jezusa Chrystusa, dlatego też powinien być obecny i funkcjonować w przestrzeni publicznej.

Taką przestrzenią jest niewątpliwie muzeum, placówka kultury, pozwalająca spojrzeć poza kulisy codzienności, pozwalająca dostrzec korzenie, z których wyrastamy, uświadamiając, że z tego historycznego, muzealnego wczoraj jest nasze dziś: nasze dzisiejsze być!

W jeszcze większym stopniu spełnia tę rolę Górnośląski Panteon - instytucja kultury, będąca owocem współpracy dla dobra wspólnego czterech podmiotów - otwarty w dniu 19 czerwca br. w przyziemiu katowickiej katedry. „Byłoby co najmniej niewdzięcznością, gdybyśmy budując przyszłość, nie pamiętali o naszych ojcach żyjących na Górnym Śląsku. W każdym pokoleniu trzeba poszukiwać nowych form wyrazu dla ich świata wartości, bo z nich wyrastamy i w nie wrastamy jako ogniwa nieskończonego łańcucha pokoleń mieszkańców tej ziemi”. (*Słowo społeczne*, Piekary Śl., 2022.05.29).

Dlaczego w podziemiach katedry? „Pamiętajmy – pisał kard. Hlond – że nie kultura przyniosła nam wiarę, ale wiara przyniosła nam kulturę. Kultura prawdziwa oznacza postęp, przede wszystkim postęp moralny, który dokonywać się może jedynie na zasadach wiary. Kultura bez wiary to kształt bez duszy, to forma czcza i próżna. Dopiero wiara napęłnia ją treścią i prawdą” (A. Hlond, *O życie katolickie na Śląsku*, 1924).

Panteon upamiętnia wybitne postaci z minionego 100-lecia oraz umożliwia spotkanie z nimi dzięki technice multimedialnej. To otwarte, zapraszające i gościnne grono osób, które w minionym 100-leciu życiem przekazywały wartości, które bł. ks. Emil Szramek wylicza jako „predyspozycje osobowościowe mieszkańców Górnego Śląska”. Są to: „Rzeczowość istotna. Idealizm w czynach, nigdy w słowach. Oszczędność i pracowitość. Wytrwałość. Głęboka, szczerza religijność, silne życie rodzinne i przywiązanie do starego obyczaju” (E. Szramek, *Śląsk jako problem socjologiczny. Próba analizy*, 1934).

Wartości te można i trzeba skutecznie przekazywać poprzez osobowe spotkanie. Umożliwia to właśnie Panteon, który w ostatniej odsłonie prowadzi

do strefy duchowości, gdzie zwiedzający spotyka się z osobami o pięknym, dojrzałym człowieczeństwie, które w języku Kościoła nazywamy świętością. Wtedy, być może, przypomni sobie swoje powołanie, a może nawet przyjmie przesłanie sługi Bożego ks. Franciszka Blachnickiego: „Miłość ostatecznie polega na tym, żeby dać siebie. Nie zatrzymywać siebie dla siebie, ale posiadać siebie po to, żeby ciągle dawać siebie, aby służyć wspólnemu dobru”. (F. Blachnicki, *Życie moje oddaję*, Krościenko 2000, s. 25-29; por: *Słowo społeczne*, Piekary Śl., 2022.05.29)

Ponadto, możliwość spojrzenia na miasto Katowice – spoza tympanonu wieńczącego fronton katedry – otwiera horyzonty i zaprasza do spojrzenia na rzeczywistość miasta i jego mieszkańców przez pryzmat powszechnego powołania do świętości.

Księżę Dziekanie, drodzy Bracia w kapłańskim posługiwaniu!

Nie trzeba wielkiej wyobraźni, by stwierdzić, że wokół katedry i wyżej wspomnianych miejsc powstała niezwykła ścieżka formacyjno-edukacyjna, zapraszająca do konkretnego poznawania historii Górnego Śląska i naszego lokalnego Kościoła. Dlatego z radością zapraszam Was i wiernych naszej archidiecezji do pielgrzymowania do jej duchowego i materialnego serca.

W związku z tym serdecznie proszę o organizowanie parafialnych pielgrzymek do wyżej wymienionych miejsc, co może być jeszcze połączone z wizytą w Kurii Metropolitalnej i ubogacone wspólną modlitwą - nawet Eucharystią - z biskupem. Jestem przekonany, że wszystkie te spotkania – w cieniu katedry Chrystusa Króla – będą mobilizujące do dalszego budowania wspólnoty Kościoła katowickiego w oparciu o istniejące miejsca, instytucje i służebne struktury.

Na wspólne budowanie Wspólnoty pamięci błogosławie!



† Wiktor Skworec
Arcybiskup
Metropolita Katowicki

VA I - 57/22

Katowice, 17 sierpnia 2022 r., w uroczystość św. Jacka,
patrona archidiecezji i metropolii górnośląskiej.

PS.

Wspomniane w przesłaniu instytucje opracują propozycję programu pielgrzymowania do centrum Kościoła katowickiego, którego integralną częścią jest również Wydział Teologiczny UŚ (gdzie możliwy będzie posiłek), biblioteka WT i Archiwum Kurii Metropolitalnej.